

Informace pro vedení školy k výzkumné studii

V Olomouci 20. ledna 2018

Vážená paní ředitelko, vážený pane řediteli,

dovolte, abychom Vás seznámili s procedurální stránkou naší případné spolupráce na výzkumné studii, která je zaměřená na analýzu a standardizaci psychodiagnostických metod zabývajících se rizikovým hraním počítačových her. Vaše škola byla vybrána pro testování náhodným výběrem ze seznamu všech škol stejného typu v ČR.

Naším cílem je zmapovat rozšíření a úroveň rizikovosti hraní počítačových her u dospívajících na území celé České republiky a posouzení souvislosti s vybranými osobnostními charakteristikami. Na základě vyplněné testové baterie od Vašich žáků/studentů a žákyň/studentek budeme moci vytvořit celorepublikové normy a zároveň nám hodnoty přinesou bližší informace stěžejní pro prevenci a intervenci rizikového hraní počítačových her.

Jednotlivé metody tvořící dotazníkovou baterii, která bude předkládaná, jsou blíže popsány níže. Administrace dotazníkové baterie bude skupinová a bude probíhat osobně za přítomnosti proškoleného pracovníka ve třídách Vaší školy. Znamená to, že bychom soubor dotazníků administrovali žákům 6. až 9. třídy ZŠ/studentům 1. až 4. ročníku středního typu vzdělávání (popř. kvintě až oktávě). Výběr konkrétních tříd bychom nechali na telefonické domluvě s Vámi.

Administrace testové baterie trvá jednu vyučovací hodinu (45 minut). Při administraci dotazníků bychom Vám chtěli komplikovat výuku co nejméně, a proto Vám vyjdeme v nejvyšší možné míře vstříc při dohodě, ve kterých vyučovacích hodinách budeme moci testovat. Nicméně preferujeme dopolední vyučovací hodiny, kdy jsou žáci relativně méně unaveni. Před administrací budou žáci/studenti seznámeni se záměrem studie a s etickými pravidly. Během administrace dotazníku není přítomnost vyučujícího nezbytně nutná. Z našeho pohledu je žádoucí spíše absence pedagoga, neboť jeho přítomnost by mohla žáky/studenty během práce na vyplňování dotazníků ovlivňovat.

Celé testování je zcela anonymní a dobrovolné, odpovídá všem etickým standardům psychologického testování formou dotazníků u dané populace. Data budou chráněná proti zneužití.

Výzkumného projektu se bude účastnit přibližně 3000 žáků/studentů z celé České republiky. Vaší účastí ve studii přispějete k podpoře výzkumu a tvorbě nové psychodiagnostické metody zaměřené na rizikové chování v souvislosti s hraním počítačových her.

Testovou baterii bude celkem tvořit 10 dotazníků v tomto pořadí:

1) Dotazník hraní digitálních her (J. Suchá, M. Dolejš, 2017)

Nástroj posuzuje míru závažnosti hraní digitálních her a videoher u dospívajících. Jedná se o klasifikační metodu, která slouží ke zhodnocení rozsahu rizikovitosti dané aktivity, metoda je určená k tomu, aby rozlišovala mezi kategoriemi neproblematické hraní a mírné, střední až vysoce rizikové hraní. Celkem obsahuje 60 položek.

Příklad otázek v dotazníku:

- Hraješ počítačové hry více než 4 hodiny denně?
- Přemýšlíš během výuky o hraní?

2) Škála pro měření chování souvisejícího s hraním počítačových her CSV-S (K. Wölfling, K., W. Müller, M. Beutel, 2011; J. Suchá, M. Dolejš, 2017)

Tento nástroj je určen ke zkoumání a měření celkového vztahu k hraní počítačových her. Škála byla revidována Wölflingem, Müllerem, Beutelem v roce 2011 v Německu, je určena pro děti a adolescenty. Tato metoda obsahuje 15 položek.

Příklad otázek v dotazníku CSV-S:

- Jak moc během dne myslíš na počítačové hry?
- Jak často jsi zapomněl/a na něco důležitého, protože jsi zrovna hrál/a na počítači?

3) Kritéria IGD (APA, 2013; M. Dolejš, J. Suchá, 2017)

Nástroj se zaměřuje na zhodnocení poruchy hraní počítačových her, jedná se o novou diagnostickou kategorii, která byla zavedena do Diagnostického a statistického manuálu V a která je určená k dalšímu zkoumání. Škála cílí na 9 základních kritérií, které se pojí se závislostí či patologickým vztahem k počítačovým hrám za posledních 12 měsíců.

Příklad otázek v dotazníku IGD:

- Hraješ, abys dočasně utekl nebo ulevil špatné náladě (např. napětí, neklidu, bezmoci, pocitům viny)?
- Potřebuješ k dosažení pocitu spokojenosti a radosti hrát čím dál častěji?

4) Test závislosti na internetu – IAT (Young, 1996, M. Dolejš, J. Suchá, 2017)

Test je zaměřen na problematické užívání internetu a jeho projevy v různých životních situacích. Jedná se o jeden z nejpoužívanějších nástrojů pro zhodnocení této oblasti. Byl vytvořen K. Youngovou v roce 1998. Metoda se skládá z 20 položek.

Příklad položek v metodě IAT:

- Jak často si tvoji blízcí stěžují na množství času, který trávíš na internetu?
- Jak často chodíš spát pozdě, protože jsi dlouho do noci na internetu?

5) Škála impulzivity – SIDS (O. Skopal, M. Dolejš, 2016)

Nástroj se zaměřuje na posouzení impulzivity u adolescentů. Rys impulzivity souvisí s neodkladností, školní úspěšností a také i se sebehodnocením. Impulzivita je považována za jeden z prediktorů rizikové chování. Škála impulzivity obsahuje 24 otázek.

Příklad otázek v dotazníku SIDS:

- Často nedomýšlím následky svého chování.
- Vrhám se občas do něčeho jen tak, bez přemýšlení.

6) Dotazník na agresivitu – BPAQ (A. H. Buss, M. Perry, 1991; M. Dolejš, O. Skopal, 2014)

Anglická verze tohoto dotazníku byla vytvořena Arnoldem Bussem a Markem Perrym (University of Texas v Austinu) v roce 1992. Obsahuje 29 položek rozdělených do 4 faktorů – fyzická agresivita, slovní (verbální) agresivita, hněv, hostilita.

Příklad položek metody BPAQ:

- Když musím použít násilí, abych bránil svá práva, udělám to.
- Jsem rozvážený člověk.

7) Výskyt rizikového chování u adolescentů – VRCHA (M. Dolejš, O. Skopal, 2015)

Tento orientační screeningový dotazník je zaměřen na nejčastější formy rizikového chování u adolescentů – jako je užívání alkoholu, tabákových výrobků, marihuany; šikanu, kyberšikanu, porušování školních pravidel, agresivitu, kriminalitu. Obsahuje 18 položek.

Příklad položek metody VRCHA:

- Kouřil/a jsi během posledních 30 dnů cigarety?
- Byl/a jsi někdy během svého života „za školou“?

8) Dotazník typů her (J. Suchá, M. Dolejš, 2017)

Jedná se o krátký dotazník, který se zaměřuje na to, jaké herní žánry dospívající preferují (např. sandbox hry, MMORPG). Obsahuje několik možností výběru typů her, pro každou z variant je uvedeno několik příkladů.

9) Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách ESPAD (vybrané položky; P. Chomynová, M. Dolejš, J. Suchá, 2017)

Tento dotazník obsahuje 10 otázek. Otázky jsou zaměřené na činnosti, jimiž dospívající tráví volný čas, a na zkušenosti s některými rizikovými aktivitami. Mezi sledované oblasti patří např. online aktivity (komunikace, užívání sociálních sítí apod.), užívání návykových látek či gambling.

Příklad položek dotazníku ESPAD:

- Cítil/a jsi někdy potřebu hrát za více a více peněz?
- Jak často a kolik cigaret jsi kouřil/a během POSLEDNÍCH 30 DNÍ?

10) Dotazník pro závislost na jídle mYFAS 2.0 (A. Schulte, A. N. Gearhardt, 2017, H. Pipová, J. Suchá, M. Dolejš, 2017)

Autory této zkrácené verze dotazníku YFAS 2.0 je Schulte a Gearhardt, Tato metoda hodnotí vztah k jídlu v posledních 12 měsících, obsahuje 15 položek.

Příklad položek mYFAS 2.0:

- Jedl/a jsem až do momentu, kdy jsem se cítil/a fyzicky špatně.
- Mé stravovací návyky mi často způsobovaly trápení.

Odborný garant studie PhDr. Martin Dolejš, PhD. a jeho tým se výzkumně dlouhou dobu věnují problematice rizikového chování v různých směrech a v této oblasti publikovali tyto statě:

- TOMŠIK, R., DOLEJŠ, M., ČEREŠNÍK, M., SUCHÁ, J., SKOPAL, O. (2017). **Rizikové správanie študentov gymnázií Českej republiky (Reprezentatívny výskum metódou VRCHA)**. *Adiktologie* 17 (1), 308-317.
- DOLEJŠ, M., SUCHÁ, J., SKOPAL, O., VAVRYSOVÁ, L. **Agresivita u českých adolescentů**. Olomouc: Univerzita Palackého, 2016.
Dostupné online: <http://psych.upol.cz/wp-content/uploads/2013/12/agresivita-tisk-DEF.pdf>
- SUCHÁ, J., DOLEJŠ, M. **Agresivita, depresivita, impulzivita a sebehodnocení u českých adolescentů**. Olomouc: Univerzita Palackého, 2016.
Dostupné online: <http://psych.upol.cz/wp-content/uploads/2013/12/Such%C3%A1-Dolej%C5%A1-Agresivita-depresivita....pdf>
- DOLEJŠ, M., SKOPAL, O., SUCHÁ, J., VAVRYSOVÁ, L., ČAKIRPALOĞLU, P. **Protektivní a rizikové osobností rysy u adolescentů**. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014. 153 s. ISBN 978-80-244-4181-8.
Dostupné online: <http://psych.upol.cz/wp-content/uploads/2014/10/Protektivn%C3%AD-a-rizikov%C3%A9-osobnost%C3%AD-rysy-u-adolescent%C5%AF-Dolej%C5%A1-Skopal-Sucha-a-kol..pdf>
- SKOPAL, O., DOLEJŠ, M., SUCHÁ, J. **Vybrané osobnostní rysy a rizikové formy chování u českých žáků a žákyň**. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014. 73 s. ISBN 978-80-244-4223-5.
Dostupné online: <http://psych.upol.cz/wp-content/uploads/2015/01/Vybran%C3%A9-osobnostn%C3%AD-rysy-a-rizikov%C3%A9-formy-chov%C3%A1n%C3%AD-u-%C4%8Desk%C3%BDch-%C5%BE%C3%A1k%C5%AF-a-%C5%BE%C3%A1ky%C5%88.pdf>
- DOLEJŠ, M. **Efektivní včasná diagnostika rizikového chování u adolescentů**. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. 189 s. ISBN 978-80-244-2642-6.

V průběhu několika dnů Vás budeme kontaktovat telefonicky, abychom smluvili konkrétní podmínky případné spolupráce a datum návštěvy. Rádi zodpovíme veškeré dotazy týkající se administrace a dalších náležitostí testování.

Děkujeme za Vaše přispění k výzkumu a podporu prevence v oblasti rizikového hraní počítačových her.

Za výzkumný tým

Mgr. Jaroslava Suchá
E-mail: jaroslava.sucha01@upol.cz
Telefon: + 602 433 894

Katedra psychologie
FF Univerzita Palackého
Křížkovského 10
771 80 Olomouc
www.psych.upol.cz